

ביום טוב עצמו.

ולדרשה זו כתבה התורה "והנותר, באש תשרפו" ולא לפטור ממלקות, כי לדברי רבי יעקב הוא פטור ממלקות מהטעם שאין מעשה בלאו של נותר.

סוגיא דכל מילתא דאמר רחמנא לא תעביד

אמר אביי: כל מילתא, כל דבר, דאמר רחמנא שציווה הקדוש ברוך הוא בתורה "לא תעביד", אל תעשהו! — אם עביד, אם עבר על ציווי התורה ועשהו — מהני, מועילים מעשיו, ומה שעשה עשוי —

דאי סלקא דעתך — לא מהני, קשה: אמאי לקי, למה לוקה ארבעים, הרי לא הועילו מעשיו?

רבא אמר: כל מילתא דאמר רחמנא לא תעביד, אם עביד — לא מהני מירי, לא

הועילו מעשיו כלום. והאי דלקי, הטעם שלוקה, משום דעבר אמירא דרחמנא, הוא. שעבר על ציווי התורה, אף על פי שלא הועילו מעשיו כלום.

ומביאה הגמרא קושיות על דברי אביי ה-א ותירוצי אביי, וכן על דברי רבא. (156)

מיתיבי ממה ששינוו בכרייתא: **אונס**, המאנס את הבתולה, ולקחה לו לאשה, **שגירש** את אנוסתו, ועבר על מה שאמרה התורה "לא יוכל לשלחה", **אם ישראל הוא — מחזיר, ואינו לוקה.**

והמקשן סבר, שאינו לוקה משום שלא הועילו מעשיו, כיון שחייב (157) להחזירה. (158)

ועתה, בשלמא לאביי שלוקין רק כש"מהני", כאשר מעשיו מועילים, הרי כאן ש"לא מהני", פטור ממלקות. אבל לרבא קשה:

156. עיקר תירוצו של רבא בכל מהלך הסוגיא, שלא יקשה עליו מהרבה דיני התורה שבהם מצינו ש"מהני", הוא בכך שבלאוים ההם יש גילוי מיוחד בתורה ש"מהני". וכן אביי מתרץ על הרבה לאווי התורה שבהם "לא מהני", שיש בהם גזירת הכתוב. ולפיכך, מקשה הגמרא בסוף הסוגיא: אם כן, במה נחלקו אביי ורבא?

157. על פי הגהות הב"ח והגר"א.

158. הקשו המפרשים: אם כן, לרבא למה כהן לוקה, הרי לא הועילו מעשיו והגט אינו גט ואין בו אפילו "ריח הגט" [מושג ידוע במסכת גיטין]. והוא, שלפעמים אין הגט כשר, ומכל מקום, אסרו חכמים לכהן לחזור ולקחתה, מפני ש"מיחזי כגט"]. ולמה לא יחזרנה ויפטר

ממלקות, כאילו לא גירשה? ומתרץ השיטה מקובצת שהגמרא ידעה מהדרשה המובאת לקמן "כל ימיו בעמוד והחזר", והיה ברור שהגט חל. אלא, שלא עלתה על דעתה שאם כן הוי "לאו הניתק לעשה", הפטור ממלקות. ולכן מקשה הגמרא רק ממלקות. וכן מבאר הצאן קדשים.

השפת אמת מחדש: הלאו של "לא יוכל לשלחה" אינו דוקא שלא יגרשנה בגט, אלא, אפילו אם משלחה מביתו ואינו נותן לה שאר כסות ועונה — גם כן עובר על הלאו, שעיקר רצון התורה הוא שתהיה לו לאשה בביתו תחת אשר ענה, ואם כן, גם אם הגט לא חל, כבר עבר על הלאו בעצם שילוחה מביתו, ואף אם יחזירה מטעם "לא מהני" לא יתקן את הלאו, הלכך סברה הגמרא שלא שייך לומר לגבי הגט "לא

יודעים שאין לוקין, כמבואר, מחמת שמעשה הגירושין "לא מהני", ואין לוקין לאביי אלא כש"מהני"?

ומתריצין: **ולאביי, אי לאו דאמר רחמנא "כל ימיו" — הוה אמינא, היינו אומרים: אם גירשה איסורא הוא דעבד ליה, ועבר על הלאו של "לא יוכל לשלחה", ולוקה עליו, כיון שמעשיו הועילו —**

ועתה, הרשות בידו, **אי בעי ליהדר, אם רוצה יחזירה, ואי בעי לא ליהדר, ואין עליו חובה להחזירה.** כלומר, אם היתה התורה אומרת "ולו תהיה לאשה... לא יוכל לשלחה". היינו אומרים: מצוה עליו לקחתה אחר שאנסה, ואסור לגרשה. ואם גירשה עבר על הלאו — ולוקה. ועדיין לא היינו יודעים שחייב להחזירה אם גירשה, לכן **קמשמע לן, משמיעה לנו התורה "כל ימיו",** ללמדנו שחייב להחזירה אם גירשה. ומאחר שחייב להחזירה ומעשיו לא הועילו — אינו לוקה (162).

ואי אמרת שאפילו במקום ש"לא מהני", כיון שעבר אמימרא דרחמנא, לקי, קשה, הא נמי לילקי! שגם אונס ילקה על שעבר עבירה, אף על פי שלא הועילו מעשיו? ותיובתא דרבא!

ומתריצין: **אמר לך רבא: (159)** לא תקשה עלי, כי **שאני התם, אונס שונה משאר מצוות התורה, משום דאמר קרא "לא יוכל לשלחה כל ימיו",** ודרשינן, (160) **כל ימיו — בעמוד והחזור! דמשמע שאסור לו לשלחה שילוחין של "כל ימיו",** הילכך, כיון שיכול להחזירה, לא שילחה שילוחיו של "כל ימיו", ולא עבר על מימרא דרחמנא. (161) אך בשאר מצוות התורה ודאי שלוקה אף על גב ש"לא מהני", מאחר שמכל מקום, עבר אמימרא דרחמנא.

ולפי דרשה זו חוזרת הקושיא מאונס על דברי אביי: לאיזה צורך כתבה התורה "כל ימיו", כדי להשמיענו שאינו לוקה משום ש"כל ימיו בעמוד והחזור קאי", הלא אפילו אם התורה לא היתה כותבת כן, גם כן היינו

פטרנו התורה מעונש מלקות. מה שאין כן לפי תירוץ זה, לא נעשה הלאו מעולם, כי בשעת גירושין יכול להחזירה, ואינו שילוחין של "כל ימיו". ואילו בכהן שגירשה ל"כל ימיו", אכן, לוקה.

וכך הוא פירושה של הדרשה: "לא יוכל לשלחה". באיזה שילוחין אסור? בשילוחין של "כל ימיו"!

162. סיכום לשון ראשון:

א. הגירושין שגירש —

לאביי: לא הועילו מעשיו, הואיל וחייב

להחזירה.

לרבא: "אי עבד, לא מהני".

ב. החיוב להחזירה הוא —

מהני" [כסברת המהרי"ט], הילכך, לא דנה הגמרא בעצם חלות הגט, ופשוט שהגט חל, אלא, שקושיית הגמרא על רבא היא, למה אינו לוקה, הרי כבר עבר על מימרא דרחמנא.

159. גירסת השיטה מקובצת.

160. כלומר, למה כתבה התורה "כל ימיו", ולמה היינו חושבים שיש הגבלת זמן ללאו זה? די לנו שהתורה לא כתבה "הגבלת זמן", וממילא ידענו שהוא ל"כל ימיו".

161. לפי התירוץ הזה, אין כאן הגדרה של "לאו הניתק לעשה", כי "לאו הניתק לעשה" הוא שהלאו אכן נעשה, אלא מפני שיש עשה לנתקו,

לישנא אחרינא:

מיתיבי: אונס שגירש אם ישראל הוא — מחזיר ואינו לוקה, ואם כהן הוא — לוקה ואינו מחזיר.

קתני מיהת, (163) אם ישראל הוא מחזיר. וסובר המקשן, שחייב להחזירה משום ש"לא מהני" מעשיו. ועתה, בשלמא לרבא, הסובר בכל לאווי התורה "אי עביד לא מהני", שפיר חייב להחזירה. אבל לאביי, הסובר בכל לאווי התורה "אי עביד מהני", קשה, הרי מכאן מוכח ש"לא מהני", וחייב להחזירה. תיובתא דאביי!

ומתריצין: אמר לך אביי, (164) אכן, בשאר לאווי התורה "מהני", ומה שאונס חייב להחזירה ו"לא מהני" — הוא משום ששאני התם, אונס שונה מכל לאווי התורה, משום דרחמנא אמר "כל ימיו", ודרשינן, כל ימיו בעמוד והחזר, הלכך חייב להחזירה, ואין מכאן סתירה על שאר לאווי התורה, מפני

שכאן גזרה התורה במפורש ש"לא מהני".

ועתה חוזרת הקושיא על רבא הסובר בכל לאווי התורה "לא מהני", אם כן, למה כתבה התורה "כל ימיו" להשמיענו שחייב להחזירה? פשיטא! הרי גם בשאר לאווי התורה "לא מהני"?

ומתריצין: ורבא אמר לך: אי לא כתב רחמנא "כל ימיו", הוה אמינא, היינו אומרים: לילקו, ילקה על שעבר אמימרא דרחמנא, אף על פי ש"לא מהני", וליהדר, ואחר כך יחזירה, ומדוע היינו אומרים כן? משום דהוה ליה אונס (165) לאו גרידא, דכתיב "לא יוכל לשלחה", כלומר, לאו ככל לאווי התורה שהעובר עליהם לוקה אף על פי ש"לא מהני". ולא היינו יודעים שהוא לאו מיוחד המותנה באי החזרה —

אחבי [משום הכי] כתב קרא "כל ימיו", כדי לשווייה לאונס, לתת לאונס דין של לאו (166) שניתק לעשה דאין (167) לוקין

לאביי: משום שנאמר "כל ימיו".

לרבא: כי הגירושין לא חלו.

ג. מה שאמרה התורה "כל ימיו" —

לאביי: מוסב על "ולא תהיה לאשה", שאף אם גירשה חייב להחזירה.

לרבא: מוסב על "לא יוכל לשלחה", שלא יוכל לשלחה שילווחין של כל ימיו.

ד. אינו לוקה על מעשה הגירושין —

לאביי: משום שלא הועילו מעשיו, הואיל וחייב להחזירה, ואינו לוקה אלא כש"מהני".

לרבא: משום שלא עבר אמימרא דרחמנא, הואיל ולא שילח שילווחין של כל ימיו.

ה. אם התורה לא היתה כותבת "כל ימיו" —

לאביי: לא היה חייב להחזירה, וממילא "אי עביד מהני", והגירושין היו חלים, וממילא היה

לוקה.

לרבא: היה חייב להחזירה, ומעשיו לא היו מועילים כיון ש"לא מהני", והיה לוקה משום דמכל מקום עבר אמימרא דרחמנא.

163. גירסת השיטה מקובצת והב"ח.

164. גירסת השיטה מקובצת.

165. גירסת השיטה מקובצת והב"ח והגר"א.

166. גירסת השיטה מקובצת.

167. סיכום לישנא אחרינא:

א. החיוב להחזירה הוא —

לרבא: משום "אי עביד לא מהני".

לאביי: משום שכתבה התורה "כל ימיו".

עליו (168).

הגמרא ממשיכה בהבאת ראיות למחלוקת אביי ורבא.

ומקשינן: והרי תורם, המפריש תרומה, מן הרעה על היפה, כגון: מזיתי כבש, שאינן עושין שמן וכובשים אותן ביין או בחומץ

לקיים אותן לאכילה, על זיתי שמן העומדים להוציא שמנן (169) דר'חמנא אמר בפרשת תרומת מעשר [במדבר יח] "תרימו את תרומת ה' מכל חלב", ודרשינן, חלבו אין, מן היפה יתרום, ומן גירועין על היפה (170) — לא יתרום —

והתורם מן הרע על היפה עבר על "לאו

ב. מה שאמרה התורה "כל ימיו" — לרבא: לפוטרו ממלקות מטעם "לאו הניתק לעשה".

לאביי: לחייבו להחזירה.

ג. הפטור ממלקות הוא —

לרבא: משום שנאמר "כל ימיו". ונתקן הכתוב לעשה.

לאביי: כי מלקות חייב רק מי שהועילו מעשיו, ואילו באונס לא הועילו מעשיו.

ד. מה שאמרה התורה "כל ימיו" —

לרבא: מוסב על "ולו תהיה לאשה" אפילו אחר שגירשה, ובא הכתוב לנתקו לעשה ולפטרו ממלקות.

לאביי: לומר שחייב להחזירה ולא הועילו מעשיו אף על פי שבכל לאווי התורה "אי עביד מהני".

ה. אם התורה לא היתה כותבת "כל ימיו" — רבא: היה לוקה אף על פי שלא הועילו מעשיו.

לאביי: לא היה חייב להחזירה, כשאר לאווי התורה ש"אי עביד מהני".

168. רש"י כתב כאן "ולהך לישנא הוא הכי כולה מסקנא דשמעתין".

המפרשים מבארים דבריו בכמה פירושים.

א. הגר"א מבאר, שרש"י מעדיף את הלישנא אחרינא שלמסקנתה פטור ממלקות מטעם "לאו הניתק לעשה", כי אז היא תואמת את הסוגיא לעיל [ד ב] שגם שם הסיקה כן

הגמרא. והגר"א מגיה קצת את לשון רש"י. ב. החק נתן מבאר, שרש"י מעדיף את הלישנא אחרינא, משום שלפי לשון זו דומה הקושיא והתירוץ לכל המשך השקלא וטריא של הגמרא. דהיינו, שהגמרא מביאה משנה או ברייתא שמהני להקשות על רבא, או שלא מהני להקשות על אביי. ואילו לפי לשון ראשון אינו כן.

ג. הרב ידי אליהו מבאר, שלכאורה הלשונות סותרות זו את זו, ומתחילה הביאה הגמרא את הברייתא של אונס להקשות על רבא, ובסוף הביאה אותה הברייתא להקשות על אביי? על כן כתב רש"י להעדיף את הלישנא אחרינא, ולפי לשון זו ידע המקשן שאין קושיא על רבא למה פטור ממלקות, וידע היטב שהוא מטעם "לאו הניתק לעשה", והקושיא היא רק לאביי למה לא אהני מעשיו. ומה שהגמרא דנה אחר כך לפי רבא, הוא: כי כן דרך הגמרא להפוך תירוצו של מאן דאמר אחד לקושיא על השני. ועיין בצאן קדשים.

169. על פי הרע"ב [שם].

170. רש"י כתב וזה לשונו: מן הגרוע כגון מן הרע על היפה.

הגר"ז מדייק מלשון רש"י, שהאיסור אינו משום שתורם מן הרעה על היפה, אלא משום שאינו תורם מן היפה. ורק, דבאין לו אלא מן הרעה והכל שוה, הרי מה שתורם הוא היפה

הבא מכלל עשה", ועבד מילתא דאמר רחמנא לא תעביד —

ותנן, ושנינו במסכת תרומות [פרק ב משנה ו]: אין תורמין מן הרעה על היפה, ואם תרם תרומתו תרומה —

אלמא, מוכח, ד"מהני".

תיובתא דרבא! הסובר "לא מהני".

ומתרצינן: אמר לך רבא: משם אין להוכיח, כי שאני התב, בתרומה יש דרשה מיוחדת ללמדנו ש"מהני", כמו שדרש רבי אילעא —

דאמר רבי אילעא: מניין לתורם מן הרעה על היפה שתרומתו תרומה? שנאמר [שם] "ולא תשא עליו הטא בהרימכם את חלבו ממנו", משמע, שאם לא ירים חלבו ממנו — "ישא עליו חטא". וקשה: אם אינו קדוש — נשיאות חטא למה? כלומר, (171) הרי אינו קדוש, ולמה ישא עליו חטא?

אלא, מיכן [מכאן] יש ללמוד, לתורם מן הרעה על היפה שתרומתו תרומה, כלומר, ישא עליו חטא בלבד, ומכל מקום — תרומתו תרומה.

ומדרשה זו אנו למדים שהתורם מן הרעה על היפה "מהני" בניגוד לשאר לאווי התורה אשר בהם "לא מהני".

עתה, מתהפכת הקושיא על אביי. למה הוצרכה התורה לכתוב "ולא תשא עליו חטא" ללמדנו שתרומתו תרומה, הלא גם בלי דרשה זו היינו יודעים ש"אי עביד מהני"?

ומתרצינן: ולאביי, אי לאו דאמר רחמנא "ולא תשא עליו חטא", הוה אמינא, היינו אומרים: הכי קאמר רחמנא: עביד [עשה!] מצוה מן המובחר, ותרום מן היפה! ואי לא עביד ותרם מן הרעה, ועבר על ציווי התורה — לא עשה מצוה מן המובחר, ומכל מקום, חוטא לא מיקר, אינו נקרא "חוטא" —

קמשמע לן, משמיעה לנו התורה שנקרא "חוטא".

הגמרא ממשיכה להקשות על אביי, מהתורם ממין על שאינו מינו.

והרי, התורם ממין על שאינו מינו, כגון: מחטים על היין, דאמר רחמנא [במדבר שם]: "כל חלב יצהר וכל חלב תירוש ודגן", וממה שכתבה התורה "חלב" "חלב" ביצהר ובתירוש דרשינן, ליתן חלב לזה וחלב לזה. דהיינו שיפריש מחלב יצהר על יצהר ומחלב תירוש על תירוש, ולא מתירוש על יצהר או מיצהר על תירוש. והתורם ממין על שאינו מינו עבר אמירא דרחמנא ["לאו הבא מכלל עשה"].

ולכן דייק רש"י וכתב כגון מן הרע על היפה, כי אז ישנה למציאות לעבור על הלאו. אבל יסוד הדין הוא: לתרום מן היפה.

171. על פי הרשב"ם בכא בתרא [פד ב, קמג א] ובתוס' יבואר.

במצב זה, ומותר לתרום, כיון שבאופן יחסי הוא היפה. וברור, שאינו חייב להביא יפה ממקום אחר. ואילו כשיש לפנינו רעה ויפה, אז שייך לתרום מן היפה, ומחוייב לתרום מן היפה, וכאשר תורם מן הרעה, עבר על האיסור שלא תרם מן היפה.

ותנן, ושנינו במסכת תרומות [שם משנה ד]:
 אין תורמין ממין על שאינו מינו, ואם תרם
 — אין תרומתו תרומה.

אלמא, מוכח ש"לא מהני". תיובתא דאביי,
 האומר "מהני"!

ומתריצין: אמר לך אביי: בשאר לאווי
 התורה, אכן "מהני", ושאני התם, ודין תורם
 ממין על שאינו מינו שונה, משום דאמר
 קרא [שם] "כל חלב יצהר וכל חלב תירוש
 ודגן ראשיתם", ודרשינן, ראשית לזה
 וראשית לזה, כלומר, מכל מין ומין. וכיון
 שחזרה התורה ואמרה שלא יתרום ממין על
 שאינו מינו, אחרי שכבר כתבה "חלב"
 ו"חלב" — הרי זה בא ללמדנו ש"לא
 מהני".

וכן אמר רבי אילעא, שלא מהני משום
 שנאמר "ראשיתם" (172) ודרשינן, ליתן
 ראשית לזה וראשית לזה (173).

עתה חוזרת הקושיא על רבא: למה חזרה
 התורה וכתבה "ראשיתם", הלא בכל לאוי

התורה "לא מהני"?

ומתריצין: ולרבא, אי לאו דאמר רחמנא
 "ראשיתם", הוה אמינא, היינו אומרים
 שהתורה כתבה "כל חלב יצהר וכל חלב
 תירוש ודגן" [ולא נאמר "חלב דגן"], הלכך,
 תירוש ויצהר דכתיב בהו "חלב, חלב" —
 הוא (174) דאין תורמין מזה על זה. אבל
 תירוש ודגן, דחר חלב (175) כתיב בהו,
 שנאמר "וכל חלב תירוש ודגן", היינו
 אומרים, תרים מהאי אהאי (176) שיהיה
 מותר לתרום מתירוש על דגן או מדגן על
 תירוש, או מדגן על דגן, כגון חטים על
 שעורים —

הלכך, כתב רחמנא "ראשיתם", ללמדנו
 שאין תורמים מדגן על תירוש ומתירוש על
 דגן, ואף לא מדגן על דגן (177).

הגמרא ממשיכה להקשות על אביי מדין
 "חרמים".

המחרים נכסיו, שמקדיש נכסיו בלשון
 "חרם", כגון, שאמר על עבדו או בהמתו

בשיטה מקובצת.

176. גירסת השיטה מקובצת וכן משמע
 ברש"י. ועיין מסורת הש"ס וחק נתן שגירסת
 הגמרא טעונה תיקון, מכיון שאין לוקין על
 תרומת מין על שאינו מינו משום שאין בו לאו
 אלא "עשה" בלבד.

177. ומבואר בגמרא בכורות [נד א] ששאר מינין
 כגון: פולים על עדשים, אין איסורם אלא
 מדרבנן, היות ועצם חיוב התרומה בהם הוא
 מדרבנן, ו"כל דתיקון רבנן כעין דאורייתא
 תיקון".

172. גירסת השיטה מקובצת וכן בכל הסוגיא
 צריך לגרוס "ראשיתם". הגאון יעב"ץ.

173. הקשו המפרשים: לכאורה, רבי אילעא
 עצמו כמו מי סובר? אם סובר "מהני" — למה
 הוצרך לדרוש מ"ולא תשא על חטא" שתרומתו
 תרומה, ואם סובר "לא מהני" — למה הוצרך
 לדרוש מ"ראשיתם" שאין תרומתו תרומה?
 ראה מה שתירצו בקדשי דוד ובמתן כסתר.

174. גירסת השיטה מקובצת והב"ח.

175. גירסת רש"י על פי הגר"א. וכן הגירסא

”דבר זה חרם” — הרי זה ינתן לכהן⁽¹⁷⁸⁾.

ומקשינן: והרי חרמים, דאמר רחמנא [ויקרא כז] ”כל חרם אשר יחרים איש לה’ מכל אשר לו מאדם ובהמה ומשדה אחוזתו, לא ימכר ולא ינאל”.

ותנן, ושנינו במסכת ערכין [כח ב]: חרמי כהנים, שהחריםום ישראל כדי ליתנם לכהנים, אין להם פדיון, אלא ניתנין לכהנים.⁽¹⁷⁹⁾

אלמא, הרי מוכח ממה שאמרה המשנה ”אין להם פדיון”, ש”לא מהני”, ואם פדאן לא עשה כלום. תיובתא דאביי הסובר ש”מהני”!⁽¹⁸⁰⁾

ומתריצין: אמר לך אביי,⁽¹⁸¹⁾ שאני התם, שהתורה גילתה בגילוי מיוחד ש”לא מהני”,

דאמר רחמנא ”קודש קדשים הוא”, ללמדנו, בהווייתו יהא, שאינו יוצא לחולין על ידי פדיון.

וחזורת הקושיא על רבא: למה כתבה התורה ה-ב ”הוא” ללמדנו שאין להם פדיון, הלא בלי גזירת הכתוב גם כן היינו יודעים ש”לא מהני”, ופידיונו אינו פדיון?

ומתריצין: ולרבא, אכן לא הוצרכה התורה ללמדנו על חרמי כהנים שאין להם פדיון. והא ”הוא” שכתבה התורה, נצרך לענין אחר, למעוטי בכור בהמה טהורה, וללמדנו שיש לו ”מכירה” כמו שיבאר. והכי דרשינן, רק ”הוא”, דהיינו חרמי כהנים, אין להם מכירה. אבל לבכור יש מכירה.

דתניא,⁽¹⁸²⁾ בבכור נאמר [במדבר יח] ”אך בכור שור או בכור כשב או בכור עז לא

אונס שגירש, שהגט מצד עצמו מועיל ונעשה ככל משפטי הגט, אלא שבמקרה זה רובץ עליו איסור לעשות כן. אך אם יעשה דבר שלא יתכן לעשותו כלל, כגון אם יגרש בלי גט, לא נחלקו אביי ורבא, כי לא גירשה כמשפטי התורה. ומוכח מכאן, שחרמים, מצד עצם קדושתם יש להם פדיון, אלא שהתורה אסרה לפדותם.

181. גירסת השיטה מקובצת.

182. בכור: ניתן לכהן, ואם הוא תם, מביאו הכהן לבית המקדש ומקריבו, ובשרו נאכל לכהנים ולנשיהם ולבניהם ולעבדיהם. ובזמן שאין בית המקדש קיים, ימתין הכהן עד שיפול בו מום. גם בכור בעל מום ניתן לכהן, ואסור בגיזה ועבודה. וכשחטו, מותר להאכילו לכל מי שירצה, אלא שאין מזלזלין בקדושתו, כגון להימכר באיטליז.

מעשר בהמה: אינו מתנה לכהן, והבעלים

178. במסכת ערכין [כח ב] נחלקו רבוהינו בדבר. יש אומרים שפירש ואמר ”הרי זה חרם לכהן”. ויש שאמרו: סתם חרמים לכהנים. וכן נפסקה ההלכה ברמב”ם [פרק ו מהלכות ערכין וחרמין].

179. גירסת השיטה מקובצת.

180. הגרי”ז חקר בדין חרמי כהנים שאין להם פדיון, האם יסודו הוא מצד עצם הקדושה, שקדושתם היו קדושה שאינה ניתנת לפדיון [כמו תרומה]. או שמצד עצם קדושתם כן היה שייך בהם פדיון, אלא שהתורה אסרה לפדותם, ולכן אין מועיל להם פדיון.

ומוכיח מכאן כצד השני. כי אם נאמר שאין להם פדיון מצד עצם קדושתם, שלא שייך בהם פדיון כלל, מה מקשה הגמרא לאביי? והרי עד כאן לא נחלקו אביי ורבא אלא בעושה מעשה המועיל מצד עצמו, אלא שעשאו באיסור, וכגון